

ČERTÍK

BYLO TO V ZIMĚ A CHUMELILO SE, JAK BY CÍCHU rozpustil; děvčata vesnická pospíchala však navzdor nehodě do své každodenně navštěvované přástvy k sedláku Matějovi, každá měla mezulánku přes hlavu přehozenou, v jedné ruce kolovrátek, v druhé přeslici nesouc, některá jen vřetánko a kůžel si nesla. U prahu oklepaly pantoflíčky a chutě vběhly do teplé sednice, kde domácí dcerka lavice pro ně již chystala. Vprostřed sednici stál vysoký dřevěný svícen, nahoře na něm dvě železná ramena, v nichž dvě plápolající louče zastrčeny byly. Než se děvčata usadily, přišli i chlapi, tiše postavili se za dveře, by chvílku poslouchali, co si děvčata povídají a čemu se tak hlasitě smějí; avšak jedna stála blízko dveří, slyšela šepot, pověděla druhým a hned zatočily rozprávku a začaly si povídat o chlapcích. Dobře znaly malovat jich nezpůsoby a každá něco věděla, čím by toho neb onoho poškádlila. — Již to nemohli déle za dveřmi stojící chlapi poslouchat, rychle otevřeli dveře a jedním dechem nadávali děvčatům bezbožných klevetnic. Ale ty jim škrábaly mrkvičku a připomínaly staré přísloví: „Kdo u dveří naslouchá, sám svou hanu poslouchá.“ Vidouce chlapi, že jim to děvčata jen naschvál dělaly, umírnili se a na odplatu podpálili těm, které je byly nejostřeji káraly, nadité kůžele. Tak se vespolek chvíli škádlili, až tomu děvčata konec udělaly, zasednouce každá k svému kolovrátku. Kteří z chlapců měli milenku mezi děvčaty, sedli buď vedle, buď nedaleko ní, jiní sedli na lavici ke kamnům, dva neb tři usadili se okolo děvčat blízko svícnu, by utírali louče, vlastně ale by mohli pohodlněji děvčata škádlit a jim kůžele podpalovat. U kamen mezi chlapi seděla Běta, nejstarší služka domácí;

co že se ti chlapi na Bětu tak přívětivě usmívají a k ní se tak lichotí? – Vždyť můj bože, Běta již půl století čítá, vlasy šedivé a tvář zkarbatěnou má; proč se ta chasa o ni tak dere? Běta má kouzlo při sobě, nímž nejen chlapece, ale i děvčata k sobě vábí, umíť ona povídat nejvíce a těch nejkrásnějších povídek daleko, široko.

I odkašlala si Běta, pošoupla kolovrátek blíže k sobě a potom ptala se chasy, co by si líbovali, zdali něco smutného čili veselého aneb něco strašného. Děvčata žádaly veselou pohádku, ale chlapi měli zvláštní chuť poslouchat strašlivou pohádku, ačkoliv jindy dle rozsudku děvčat se řídili; žert, který s nimi děvčata si ztropily, nevyšel jim posud z paměti. Bylo pření z té i oné strany, ale jak to již obyčejně bývá, ženské musely ustoupit a ustanovilo se, by nejdříve strašná a potom veselá pohádka se povídala.

„Budu vám tedy povídat o jednom černokněžníku, jak citíroval čerta chtěje, aby mu pokladů nanosil, a jak si čert pro jeho duši přijde.“ Po této výpovědi dala se Běta teprv do pořádného vypravování, jež ona prodloužit a všelijak vyšperkovat znala, by pozornost posluchačů upoutala. Čím dále povídala, tím strašnější to bylo, děvčata na prádlo zapomínaly, úžeji k sobě se tlačíce, chlapi vyhasly dýmky a ti, co seděli u svícnu, neviděli, že louče dohořívají.

Právě povídá Běta: Byla to noc tmavá a bouřlivá, když černokněžník po prvé čerta volal. Jedenáctá bila, když vzal starou, železem pobitou knihu z almary, na třínožce přichystané uhlí rozžehl a křídou tříkrálovou na podlaze kolo kolem sebe naznamenal; potom vyndal z náprsí jakési kadidlo, které na uhlí hodil, načež ihned z uhlí růžový a modrý plamínek vyšlehl. Když to byl udělal, rozevřel knihu a začal od konce nazpátek číst. Sotva přeříkal půl strany, zafičí mu to kol uší a z venku ozve se lehký dupot, čím dále čte, tím blíže to přichází – tu najednou – „ne-

slyšely jste nic?“ – ptají se šeptem děvčata – všecko umlkne; – „ano – zase – Pánbůh s námi a zlý pryč! – Na nás pí něco dupá, a není to noha lidská – jde to blíže, cupá to, dupá, běda, již to je v síni a tam to odfrkuje.“ „Chval každý duch Hospodina“, křičuje se Běta, děvčata ale jak plaché srny jedním mžikem blíže chlapců se octnuly, ochranu u nich hledajíce. Ti ale také ulekli se a nevědí co dělat; strašidlo venku dupá, frká, do sednice však nevejde.

„E co se budeme bát, čert to není, sice by do sednice přišel, pojdte se podívat, co to je.“

Děvčata prosily, by nechodili nikam, ale oni je chlácholili, a když jeden o dohořující oharek louč rozsvítil a ke dveřím se bral, šli všickni chlapci za ním, děvčata ve strachu na pec skákaly, a kam která mohla, tam se schovala.

Tu ten smělý z chlapců dodal si srdce, otevřel najednou dveře, ale v tom okamžení mu vítr louč zhasne a strašidlo jedním skokem octne se v sednici, tu bylo křiku a šramotu! Strašidlo zporáželo všecky kolovraty a přeslice a hrubě mezi tím řádilo. Hoši stáli na dvoře v rozpacích, nevěděli co dělat, báli se o děvčata a o sebe také; naslouchali u oken, a když se neozýval ze sednice leč dupot a šramot, běželi do blízké hospody pro hospodáře, který tam obyčejně s kmotrem rychtářem, mlynářem a kostelníkem maryaš hrával. „Cožpak se přihodilo, že tak záhy z přástvy jdete, snad vás děvčata nevyhnały,“ smáli se jim sedláci, když se do dveří hrnuli. „To ne, ale přihodilo se nám něco jiného, přišel mezi nás čert anebo co to; jdeme pro kmotra kostelníka, aby vzal něco svatého a šel s námi“, i povídali ještě podrobně, jak se co stalo.

Hospodář, který nebyl pověřčivý, jako ti druzí více méně byli, pustil se najednou, jak by mu bylo cosi napadlo, do hlasitého smíchu. „Nesměj se, kmotře“, napomínal

kostelník, „mnoho je pod sluncem divů, které rozum lidský vyzpytovat nemůže, a tahle věc není sama sebou.“ „Tedy chutě běž a přines něco, před čím by ten čert utekl, sice nám zatím nejlepší děvčata unese a ty ostatní strachem umrou.“

Hospodář nečekal na kostelníka, sám šel napřed a nesl svítilnu, ženská čeled' z hospody také šla s nimi, protože se doma samotné zůstat bály. Když došlo procesí ke dveřím statku, tu začal mnohý tajně zažehnavat, otevřít však bál se, to hospodář musel učinit. Ochotně Matěj přiskočil, dveře dokořan otevřel a hlasitě pobízí kmotra, by šel za ním; sotva však promluvil, vyskočilo strašidlo ze sednice, kmotra, který mu v cestě stál, porazilo, a když si bylo na dvoře poskočilo, u hospodáře se zastavilo, lísajíc se k němu. „Vždyť jsem si to myslel, že ten čert nikdo jiný není než moje vranka“, smál se Matěj a zdvíhal kmotra. Čeledín zapomněl zavřít stáj, a že hříbě uvázané nebylo, vyběhlo si na dvůr a obvyklou cestou do sednice, kde obyčejně kousek chleba dostalo, běželo. Tenkrát ale přišlo velmi nevhod.

Chlapci pospíchali do sednice podívat se, jsou-li děvčata ještě živá; ty byly schouleny na peci a několik jich bylo za ložem, od přestálého strachu všechny zděseny. Nejhuř bylo Bětě, bledá, chvějíc se, na lavici opět seděla a vzdychala: „Spaste duši, takovou úzkost jaktěživa jsem nezkusila! Do nejdelší smrti, kdybyste klekali, nebudu více povídat o něm, Pánbůh rač s námi být, ani ho jmenovat nechci.“ Ačkoliv jí hospodář domnělého čerta přivedl a všickni sedláci tvrdili, že je hříbě přestrašilo, ona zůstala při svém, an prý na své zdravé oči viděla, že to mělo rohy a že tomu z huby a očí oheň šel. Vysmáli se jí a nechali ji být; když si děvčata trochu pooddechly a kolo-vrátky rozlámané sebraly, teprv začaly na chlapce lát a vysmály se jim, že tak málo srdnatosti ukázali, a hospodáři

jim přizvukovali. Také kmotr notného výsměchu od Matěje si utržil. Dlouho ještě si o tom povídali a jeden druhému se smál; hříbátko od té doby nepojmenovali jinak než „čertíkem“.